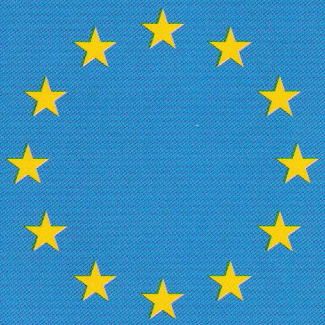
universitară

GYULA FÁBIÁN

DREPT INSTITUȚIONAL AL UNIUNII EUROPENE

Ediția a 2-a

Editura Hamangiu
2018

II 42276

Dr. Gyula FÁBIÁN

Drept instituțional al Uniunii Europene

Ediția a 2-a

C - 2 8 2 5 5 0

282550
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECĂ 2

Editura Hamangiu
2018

Cuprins

Partea I. Generalități 1
Capitolul I. Organizația internațională 1
Capitolul al II-lea. Cele mai importante organizații internaționale 3
§1. Organizația Națiunilor Unite 3
§2. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa 7
§3. Organizația Atlanticului de Nord (NATO) 9
§4. Consiliul Europei 11

Partea a II-a. Scurt istoric al înființării și funcționării Comunităților Europene și a Uniunii Europene 14
Capitolul I. Ideea înființării unei Europe Unite 14
Capitolul al II-lea. Etapele creării și dezvoltării Comunităților Europene și a Uniunii Europene 18
§1. Perioada 1945-1949 de pregătire a înființării Comunităților Europene 18
§2. Perioada 1950-1960 de înființare a Comunităților Europene 19
§3. Perioada 1960-1969 de criză și de consolidare a celor trei Comunități 23
§4. Perioada 1970-1989 de avânt în procesul de integrare europeană 25
§5. Perioada 1990-2009 de adâncire a integrării prin înființarea Uniunii Europene și de extindere spre Est 30
§6. Perioada 2010- de căutare a unei noi identități într-o lume globalizată 47
Capitolul al III-lea. Aderarea de noi state la Uniunea Europeană și posibilitatea ieșirii statelor din această organizație internațională 51
§1. Aderarea la Uniunea Europeană 51
§2. Statutul României față de CE și UE 53
§3. Tratatul de aderare încheiat între România și UE 55
3.1. Date prealabile 56
3.2. Structura tratatului și prevederile cele mai importante 57
3.3. Dispoziții tranzitorii 59
3.4. Clauze de salvgardare 61
§4. Ieșirea sau excluderea unui stat membru din Uniunea Europeană 63
§5. Cooperarea consolidată sau intensificată 67

Partea a III-a. Definiția, principiile și izvoarele dreptului Uniunii Europene 70
Capitolul I. Drept european. Drept unional. Drept comunitar. Definiție 70
Capitolul al II-lea. Principiile fundamentale ale dreptului unional 73
§1. Principiul atribuirii (sau împuternicirii speciale limitate) 73
§2. Principiul împuternicirii implicite (*implied powers*) 77
§3. Principiul subsidiarității 79
§4. Principiul proporționalității 83
§5. Principiul echilibrului instituțional („*checks and balances*") 84
§6. Principiul rangului prioritar al dreptului unional față de dreptul național 84
§7. Principiul aplicării directe a dreptului unional 97
§8. Principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului 102
§9. Principiul transparenței și democrației 108
Capitolul al III-lea. Izvoarele dreptului unional 110
§1. Izvoarele originare sau primare 110
§2. Izvoarele secundare sau derivate 119
§3. Izvoarele nescrise ale dreptului unional 131
§4. Izvoarele complementare ale dreptului unional 132
Capitolul al IV-lea. Aplicarea dreptului unional în timp, în spațiu și asupra persoanelor 139
Capitolul al V-lea. Cetățenia unională 142
§1. Precizări prealabile 142
§2. Definiție 143
§3. Drepturile ce decurg din statutul de cetățean unional 145

Partea a IV-a. Instituțiile Uniunii Europene 151
Capitolul I. Instituțiile principale ale Uniunii Europene 152
§1. Consiliul European 152
§2. Consiliul Uniunii Europene 158
§3. Comisia Europeană 167
§4. Parlamentul European 175
§5. Procesul unional al adoptării actelor legislative și nelegislative 196
5.1. Precizări prealabile 196
5.2. Procedura legislativă ordinară sau a codeciziei (art. 294 TFUE) 199
5.3. Procedura legislativă specială 201
§6. Curtea de Conturi 210
§7. Banca Centrală Europeană 213

Capitolul al II-lea. Organele secundare (consultative) ale Uniunii Europene 219
§1. Comitetul Economic şi Social (ECOSOC) 219
§2. Comitetul Regiunilor (art. 305-307 TFUE) 222
§3. Banca Europeană de Investiții 224
§4. Europol 226
§5. Parchetul European 228
§6. Alte organe ale Uniunii Europene 236

Partea a V-a. Justiția unională 238
Capitolul I. Generalități 238
§1. Sistemul jurisdicțional unional prezentat în date cronologice 238
§2. Noțiunea şi natura juridică a Curții de Justiție a Uniunii Europene 243
§3. Principiile fundamentale de funcționare şi caracteristicile semnificative ale Curții 246
§4. *Sedes materiae* 248
4.1. Curtea de Justiție a Uniunii Europene 248
4.2. Tribunalul 249
Capitolul al II-lea. Componența Curții de Justiție a Uniunii Europene 250
§1. Judecătorii. Numirea, numărul şi statutul lor 250
§2. Preşedintele Curții şi completele 255
§3. Avocații generali 258
§4. Grefierul şi funcțiile lui 260
Capitolul al III-lea. Competența organelor jurisdicționale unionale 263
§1. Competența Curții de Justiție a Uniunii Europene 263
§2. Competența Tribunalului 270
§3. Conflictele de competență şi declinarea competenței 273
3.1. Conflicte de competență între instanțele naționale şi cele unionale 273
3.2. Conflicte de competență între instanțele unionale 273
3.3. Conflicte de competență între instanțele unionale şi cele internaționale 275
Capitolul al IV-lea. Drept procesual unional 280
§1. Introducerea acțiunii şi procedura scriptică 281
1.1. Părțile în procesul unional 281
1.2. Reprezentarea procesuală şi avocatul obligatoriu 284
1.3. Intervenienții în procesul unional 287

1.4. Condițiile cererii de chemare în judecată 289
1.5. Întâmpinarea 294
1.6. Numirea raportorului și a avocatului general 295
1.7. Limba procesuală 297
§2. Faza intermediară a cercetării judecătorești 300
§3. Procedura orală 305
3.1. Discuțiile contradictorii ale părților și administrarea probelor 305
3.2. Concluziile avocatului general 307
3.3. Redeschiderea procedurii orale 310
3.4. Excepții procesuale și procedurale, chestiunile prealabile ce împiedică rezolvarea fondului. Sentințele interlocutorii 311
§4. Hotărârea 313
4.1. Deliberarea și pronunțarea 313
4.2. Formele hotărârilor și tehnica elaborării lor 315
4.3. Obținerea hotărârilor provizorii (art. 39 din Statutul CJUE) 317
4.4. Căi alternative de tranșare a litigiilor 323
4.5. Cererea pentru interpretare și cererea pentru obținerea unei formule executorii privind executarea bunurilor aparținând Uniunii Europene 325
4.6. Executarea hotărârilor 328
4.7. Termenele procesuale (art. 49 RP) 331
4.8. Cheltuielile de judecată 334
4.9. Asistența judiciară 338
§5. Căile de atac 340
5.1. Recursul 340
5.1.1. Hotărârile atacabile 340
5.1.2. Recurenții posibili 341
5.1.3. Termenele de recurs 341
5.1.4. Motivele de recurs 342
5.1.5. Cererea de recurs 343
5.1.6. Întâmpinarea intimatului 344
5.1.7. Soluții 345
5.1.8. Procedura în fața Tribunalului după retrimitere 346
5.2. Căile de atac extraordinare. Terța opoziție. Revizuirea 348
5.3. Reexaminarea 351
5.4. Opoziția și cererea în caz de omisiune de pronunțare 352
§6. Principalele acțiuni exercitate în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene 354
6.1. Noțiune și clasificare 354

6.2. Acțiunea în constatarea încălcării tratatelor unionale de către statele membre 356
6.2.1. Admisibilitatea acțiunii 357
6.2.2. Temeinicia acțiunii 364
6.2.3. Efectele deciziei CJUE 366
6.3. Acțiunea în anulare 371
6.3.1. Noțiune și clasificare 371
6.3.2. Admisibilitatea acțiunii 372
6.3.3. Temeinicia acțiunii în anulare 381
6.3.4. Efectele hotărârii de anulare 385
6.4. Excepția de ilegalitate 388
6.4.1. Noțiune și caractere 388
6.4.2. Părțile care pot invoca excepția 389
6.4.3. Actele normative ce pot fi atacate pe calea controlului incidental 390
6.4.4. Efectele admiterii excepției de ilegalitate 391
6.5. Acțiunea contra sancțiunilor pecuniare 392
6.6. Acțiunea de proprietate intelectuală 396
6.6.1. Natură juridică 396
6.6.2. *Sedes materiae* 396
6.6.3. Competență 397
6.6.4. Actele atacabile 397
6.6.5. Termenul 399
6.6.6. Capacitatea procesuală activă și pasivă 400
6.6.7. Substituirea unei părți 400
6.6.8. Acțiunea incidentă 401
6.6.9. Motivele de anulare 401
6.6.10. Efectele hotărârii judecătorești 401
6.7. Acțiunea în constatarea abținerii nejustificate 402
6.7.1. Considerații prealabile 402
6.7.2. Condiții de admisibilitate 403
6.7.3. Temeinicia acțiunii 406
6.7.4. Efectele hotărârii 407
6.8. Acțiunea în despăgubire 408
6.8.1. Precizări prealabile 408
6.8.2. Natura juridică a acțiunii în despăgubire extracontractuală 410
6.8.3. Calitatea procesuală activă și pasivă 412
6.8.4. Termenul de introducere a acțiunii 415

6.8.5. Temeinicia acțiunii 415
6.8.6. Prejudiciul și despăgubirea 417
6.8.7. Raportul de cauzalitate 419
6.8.8. Concluzii 420
6.9. Acțiunea preliminară 420
6.9.1. *Sedes materiae* 421
6.9.2. Specificitățile acțiunii preliminare 423
6.9.2.1. Obiectul acțiunii preliminare 424
6.9.2.2. Cauza acțiunii preliminare 426
6.9.2.3. Instanța națională ca subiect unic al acțiunii preliminare 428
6.9.2.4. Îndreptățirea sau obligația de a sesiza CJUE 432
6.9.2.5. Hotărârea instanței naționale de sesizare a CJUE 436
6.9.3. Hotărârea preliminară. Procedura în fața CJUE 440
6.9.4. Concluzii 446
6.10. Acțiunile în legătură cu serviciul introduse de funcționarii unionali 449
6.10.1. Precizări prealabile 449
6.10.2. Condiții de admisibilitate 452
6.10.3. Hotărârea 454
6.11. Acțiunea de arbitraj 455
6.11.1. Noțiune și condiții 455
6.11.2. Dreptul aplicabil 458
6.11.3. Hotărârea 459
6.12. Acțiunea pentru obținerea aprobării sau avizării 459

Partea a VI-a. Cele patru libertăți fundamentale 464
Capitolul I. Libera circulație a mărfurilor 464
Capitolul al II-lea. Libera circulație a forței de muncă (și libertatea de stabilire) 476
Capitolul al III-lea. Libera circulație a capitalurilor și a plăților 486
Capitolul al IV-lea. Libera circulație a serviciilor 488

Datele principale ale țărilor membre în Uniunea Europeană în 2018 493

Bibliografie selectivă 501

Index 509